

## ۱- پیشگفتار:

رشد ۸ تا ۹/۵ درصدی تولید ناخالص داخلی چین بوده است. این روند که همچنان ادامه دارد به اندازه‌ای بر اقتصاد چین اثرگذار بوده که حجم بازرگانی خارجی آن در سالهای ۲۰۰۰، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ به ترتیب ۴۷۴ میلیارد، ۵۱۰ میلیارد و ۶۲۰ میلیارد دلار گزارش شده است. حجم صادرات چین در سال ۲۰۰۲ نزدیک به ۳۲۵ میلیارد دلار و واردات آن ۲۹۵ میلیارد دلار بوده و بدین‌سان ۳۰ میلیارد دلار مازاد تجاری داشته است. رقم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در چین تا پایان سال ۲۰۰۲ بیش از ۴۳۰ میلیارد دلار بوده و تنها در سال ۲۰۰۲ به ۵۲ میلیارد دلار افزایش یافته است.

افزایش صادرات و موازنه تجاری مثبت سبب شد که چین با داشتن ۲۸۶ میلیارد دلار اندوخته ارزی تا پایان سال ۲۰۰۲ پس از ژاپن مقام دوم جهانی به دست آورد. پیش‌بینی می‌شود در فاصله سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۰ و سالهای ۲۰۱۰-۲۰۰۶ تولید ناخالص داخلی چین به ترتیب ۷/۵ و ۷/۲ درصد رشد داشته باشد.

یکی از عناصر کلیدی در برنامه‌های پنج ساله چین سرمایه‌گذاری در بخش‌های زیربنایی مانند راه‌سازی، راه‌آهن، فرودگاه، ارتباطات الکترونیک، نفت و گاز و بخش معدن است. سیاست کنونی دولت چین بر این نکته تأکید دارد که برای مهار کردن تورم لازم است شمار طرح‌هایی که از سوی دولت پشتیبانی می‌شود محدود و تنها به چند طرح دولتی اجازه فعالیت داده شود و سرمایه‌های داخلی به فعالیتها و طرح‌های زیربنایی تخصیص یابد. با این حال، یکی از مشکلات بزرگ اقتصادی چین انحصارات دولتی است که برنامه‌هایی برای شکستن این انحصار پیش‌بینی شده است.

از سال ۱۹۹۴ چند بانک دولتی برای تأمین مالی پروژه‌های اقتصادی در راستای برنامه‌های پنج ساله اقتصادی تأسیس یا تجهیز شده‌اند، از جمله بانک دولتی چین، بانک کشاورزی چین و بانک صادرات و واردات چین. گفتنی است که نظام بانکی چین هماهنگ با رشد اقتصادی کشور توسعه نیافته، که

جمهوری خلق چین با ۹/۶ میلیون کیلومتر مربع گستردگی پس از روسیه و کانادا سومین کشور پهناور جهان است و ۲۰ هزار کیلومتر مرز دریایی و ۱۴ هزار کیلومتر مرز زمینی دارد. همسایگان چین، مغولستان، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، کره شمالی، ویتنام، لاوس، برمه، بوتان، نپال، هند، پاکستان و افغانستان هستند.

چین دارای کرانه‌های گسترده در باختر اقیانوس آرام است و به همین سبب آب و هوای نواحی ساحلی آن از دگرگونیهای جوی اقیانوس آرام اثر می‌پذیرد. هوا در جنوب چین گرم و مرطوب، در شمال باختری خنک و در نواحی نزدیک به سیبری سرد است. در چین بیش از ۵۰۰۰ رودخانه وجود دارد که بزرگترین آنها یانگ‌تسه (دومین رودخانه بزرگ جهان) است که ۶۳۰۰ کیلومتر درازا دارد و بیش از یک میلیون و هشتصد کیلومتر مربع را زیر پوشش آبیاری خود داشته و نزدیک به ۲۵۰ میلیون تن در پیرامون آن زندگی می‌کنند. دومین رودخانه بزرگ چین به نام «رود زرد» خاستگاه تمدن و فرهنگ در آن کشور به‌شمار می‌آید.

جمهوری خلق چین ۲۲ استان (بی‌تایوان) و ۵ منطقه خودمختار دارد که دو منطقه آن مسلمان‌نشین است، چهار منطقه دارای شهرداری مستقل است که زیر نظارت دولت مرکزی اداره می‌شود. همچنین چین دارای بیش از دو هزار شهرستان است.

## ۲- وضع اقتصادی چین در یک نگاه:

از آغاز سال ۱۹۷۸ رهبران چین تلاش کرده‌اند اقتصاد یکسره سوسیالیستی کشورشان را به اقتصادی تبدیل کنند که بازار نقش بیشتری در آن داشته باشد. این اصلاحات اقتصادی و سیاست درهای باز که تاکنون آهنگی پرشتاب داشته، از راه رونق بخشیدن به بازرگانی خارجی، اصلاحات عملگرایی و ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی مناسب، انجام گرفته و از جمله مهمترین علل

## سیاست‌های چین

## در زمینه

## بازار کار در فرایند

## آزادسازی بازرگانی

دکتر صادق بختیاری

دانشیار دانشگاه اصفهان

بهنام سالم

دانشجوی دوره دکتری اقتصاد

دانشگاه اصفهان

## ۳- آثار آزادسازی بازرگانی

## بر اشتغال چین

سیاست‌های آزادسازی بازرگانی در سالهای اخیر که چین را با چالش‌های جدی در زمینه اشتغال رویه‌رو ساخته است و در آینده نیز همراه با آزادسازیهای بیشتر در زمینه تعهدات چین در WTO این چالش‌ها ادامه خواهد یافت.

در واقع، آزادسازی بازرگانی منفی بر صنایع سنتی و ساختار اشتغال در چین داشته است و در بعد منطقه‌ای نیز بر بخشهای مرکزی و غربی چین که از مناطق کشاورزی و صنایع سنتی این کشور به‌شمار می‌روند اثری منفی داشته و اشتغال را در آنها کاهش داده است. در واقع صنایع پایه در جریان آزادسازی آسیب دیده و برخی از صنایع میانی نیز متحمل آثار منفی و کاهش اشتغال شده است؛ هر چند پاره‌ای از صنایع میانی به سبب داشتن مزیت نسبی رونق گرفته و اشتغال در آنها افزایش یافته است.

خدمات نقطه قوت چین برای ایجاد اشتغال است زیرا برخلاف کشورهای پیشرفته، سهم این بخش در چین بسیار اندک (کمتر از ۳۰ درصد)\* است و از این رو ظرفیت چشمگیری برای توسعه و ایجاد اشتغال دارد.

آثار مثبت آزادسازی بیشتر در درازمدت آشکار می‌شود که سبب تخصیص دوباره و کاراتر منابع می‌گردد و در کنار افزایش کمی اشتغال، وضع کیفی آن هم بهبود خواهد یافت. گفتنی است که بهره‌گیری مطلوب از آثار مثبت آزادسازی اقتصادی در درازمدت در زمینه اشتغال، در گرو اجرای اصلاحات مناسب است تا امکانات لازم برای بهره‌جستن از فرصت‌های آزادسازی مانند دسترسی بیشتر به بازارهای جهانی، جذب سرمایه‌های خارجی و صادرات بیشتر فراهم آید.

امتیاز چین در زمینه نیروی کار ارزان در سالهای اخیر سبب شده تا گذشته از جذب سرمایه‌های چشمگیر خارجی، شمار زیادی از کارگران بومی از سوی بنگاههای چند ملیتی

برای از میان بردن این کاستی نیز از سال ۲۰۰۱ به بانکهای خارجی اجازه فعالیت بانکی در چین داده شده است (بانک‌های خارجی پیش از این تنها دفترهای نمایندگی داشتند که مجاز به فعالیت بانکی نبودند).

همزمان با اعلام اصلاحات و سیاست درهای باز و به منظور شتاب بخشیدن به برنامه‌های نوسازی کشور و بهره‌جستن از تکنولوژی، سرمایه و دانش فنی و مدیریت خارجی، این کشور ۴ منطقه ساحل را بعنوان مناطق ویژه اقتصادی اعلام کرد و سپس شمار آنها را به ۵ رساند. در این مناطق، شرکتهای خارجی می‌توانند بیرون از مقررات داخلی چین برپایه نظام سرمایه‌داری و مقررات ویژه این مناطق، سرمایه‌گذاری کنند و از بخشودگیهای ویژه مالیاتی بهره‌مند شوند. در این مناطق به منظور جذب بیشتر سرمایه‌های خارجی سیاست‌های تشویقی و تسهیلات ویژه‌ای در نظر گرفته شده و برای نمونه نرخ مالیات بر درآمد شرکتهای خارجی در این مناطق ۱۵ درصد است (این نرخ در دیگر مناطق چین ۳۳ درصد است). با این حال، دولت چین در پی آن است تا نرخ مالیات شرکتهای خارجی را افزایش دهد و با شرکتهای داخلی یکسان سازد.

تولید ناخالص داخلی چین ۲۰ درصد کشاورزی، ۴۹ درصد صنعتی و ۳۱ درصد خدماتی است. نرخ تورم در این کشور منفی است. چین نزدیک به ۶۱۵ میلیون نفر نیروی کار دارد که از این شمار ۵۴ درصد در بخش کشاورزی و جنگل، ۲۶ درصد در بخش صنعت و بازرگانی، ۷ درصد در بخش ساختمان و معدن، ۶ درصد در بخش خدمات اجتماعی و ۷ درصد در بخش‌های دیگر فعالیت دارند. صنایع مهم چین عبارت است از: فولاد، ماشین‌سازی، پتروشیمی، سیمان، کالاهای مصرفی، فرآورده‌های خوراکی، کالاهای الکترونیکی مصرفی و ارتباطی. فرآورده‌های کشاورزی چین نیز عبارت است از: برنج، گندم، سیب‌زمینی، چای، کتان، دانه‌های روغنی و شیلات.

○ از آغاز سال ۱۹۷۸ رهبران چین تلاش کرده‌اند اقتصاد یکسره سوسیالیستی کشورشان را به اقتصادی تبدیل کنند که بازار نقش بیشتری در آن داشته باشد. این اصلاحات اقتصادی و سیاست درهای باز که تا کنون آهنگی پرشتاب داشته، از راه رونق بخشیدن به بازرگانی خارجی، اصلاحات عملگرایانه و ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی مناسب، انجام گرفته و از جمله مهمترین علل رشد ۸ تا ۹/۵ درصدی تولید ناخالص داخلی چین بوده است. این روند که همچنان ادامه دارد به اندازه‌ای بر اقتصاد چین اثر گذار بوده که حجم بازرگانی خارجی آن در سالهای ۲۰۰۰، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ به ترتیب ۴۷۴ میلیارد، ۵۱۰ میلیارد و ۶۲۰ میلیارد دلار گزارش شده است.

به کار گرفته شوند. در سالهای اخیر، مؤسسات کوچک، موتور توسعه چین شناخته شده‌اند. در حال حاضر سهم مؤسسات کوچک و متوسط در اقتصاد چین ۹۸ درصد است و با وجود سهم ۵۰ درصدی سرمایه خود توانسته‌اند بیش از ۷۵ درصد کل اشتغال را به خود اختصاص دهند و این رقم گویای اشتغالزایی بالای این گونه مؤسسات است.

از آنجا که چین کشوری است بر جمعیت با منابع کاری فراوان، ناهمخوانی موجود میان تقاضا برای اشتغال کامل افراد از يك سو و نیروی کار بسیار پر شمار و ناهماهنگ با نیازهای بازار از سوی دیگر، پدیده‌ایست که همواره در این کشور به چشم می‌خورد. افزایش اشتغال در چین همواره چالشی بزرگ بوده است. دولت چین اهمیت بسیار به اشتغال می‌دهد و به تدوین و اجرای سیاستهایی فعال در زمینه اشتغال دست زده است. مشکل اخراج گسترده کارکنان بنگاههای اقتصادی در راستای تجدید ساختار اقتصادی، در حال حاضر تا اندازه زیادی بر طرف شده است. با تجدید ساختار و توسعه اقتصادی، اشتغال در این کشور در حال افزایش است، ساختار اشتغال گام به گام به سوی بهینه شدن پیش می‌رود، کانالهای اشتغال پیوسته رو به گسترش است و گونه‌های اشتغال بیش از پیش انعطاف پذیر می‌شود. می‌توان گفت که در روند دگرگونیهای بنیادین اقتصادی و اجتماعی کنونی، اشتغال در چین بر سرهم از ثباتی کلی برخوردار بوده است.

توزیع اشتغال در سه بخش: از سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۰۳، نسبت شاغلان در بخش خدمات از ۱۸/۵ درصد (۱۱۹/۱۹ میلیون) به ۲۹/۳ درصد (۲۱۸/۱۹ میلیون) افزایش یافت؛ درصد افراد شاغل در بخش صنعت نیز به ۲۱/۶ درصد و شمار آنان با ۲۲/۲۱ میلیون افزایش به ۱۶۰/۷۷ میلیون تن رسید و بخش کشاورزی با کاهش شدید در نسبت افراد شاغل، از ۶۰/۱ درصد به ۴۹/۱ درصد (۳۶۵/۴۶ میلیون) رو به روشد.

توزیع میان مناطق شهری و روستایی: از ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۳، سهم اشتغال روستاییان در کل اشتغال از ۷۳/۷ درصد به ۶۵/۶ درصد کاهش یافت. در همین مدت شمار افراد شاغل در بنگاههای دولتی ۳۴/۷ میلیون تن کاهش داشت. شمار شاغلان در بنگاههای اقتصادی خصوصی شهرها در پرتو افزایش ۴۶/۵ درصدی مشاغل تازه در این مناطق از ۳۵/۹۶ میلیون به ۴۲/۶۷ میلیون تن افزایش یافت. در این دوره افزایشی

در سال ۲۰۰۳، جمعیت چین ۱/۲۹۲ میلیارد نفر رسید (جز هنگ کنگ، ماکائو و تایوان). جمعیت بالای ۱۶ سال ۹۹۸/۸۹ میلیون تن بوده که ۴۳۲/۷۵ میلیون در شهر و ۱۴/۵۷۵ میلیون روستایی زیسته‌اند و ۶۷۰/۷۵ میلیون تن در زمینه اقتصادی فعال بوده‌اند. در این حال نرخ مشارکت نیروی کار در چین ۷۶/۲ درصد است. از میان جمعیت بالای ۱۶ سال، ۶۱/۷ درصد دارای تحصیلات راهنمایی و بالاتر هستند ولی تنها ۶/۶ درصد آنان مدرک بالاتر از دیپلم دارند. در میان کارگران فنی، ۶۱/۵ درصد تحصیلات ابتدایی، ۳۵ درصد تحصیلات متوسطه و ۳/۵ درصد تحصیلات بالاتر دارند. در سال ۲۰۰۳، شمار شاغلان در مناطق شهری و روستایی به ۷۴۴/۳۲ میلیون تن رسید که ۲۵۶/۳۹ میلیون (۳۴/۴ درصد) آنان شهری و ۴۶۷/۹۳ میلیون (۶۵/۶ درصد) آن روستایی بوده‌اند. از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۳، جمعیت افراد شاغل به میزان ۹۶/۸۳ میلیون، با میانگین ۷/۴۵ میلیون ورودی تازه در سال، افزایش یافته است.

بیشتر نیروی کار چین دارای تحصیلات پایین هستند و این، باعث تشدید ناهماهنگیها در زمینه اشتغال در این کشور می‌شود: ناهماهنگی میان تقاضا برای عرضه نیروی کار، و نیاز به تغییر ساختار اشتغال؛ پدید آمدن همزمان فشار فزاینده برای ایجاد اشتغال در مناطق شهری و تسریع انتقال مازاد نیروی کار در مناطق روستایی به بخشهای غیر کشاورزی؛ و درهم آمیختن دشواریهای مربوط به اشتغال تازه واردان به بازار کار و استخدام دوباره بیکاران.

در سال ۲۰۰۳، جمعیت چین به

### ● تولید ناخالص داخلی

چین ۲۰ درصد کشاورزی، ۴۹ درصد صنعتی و ۳۱ درصد خدماتی است. نرخ تورم در این کشور منفی است. چین نزدیک به ۶۱۵ میلیون نفر نیروی کار دارد که از این شمار ۵۴ درصد در بخش کشاورزی و جنگل، ۲۶ درصد در بخش صنعت و بازرگانی، ۷ درصد در بخش ساختمان و معدن، ۶ درصد در بخش خدمات اجتماعی و ۷ درصد در بخشهای دیگر فعالیت دارند.

ناگهانی در میزان اشتغال در شرکت‌های خارجی و دیگر شرکت‌های غیردولتی، مشاغل پاره‌وقت، مشاغل موقت، مشاغل فصلی، مشاغل ساعتی، و مشاغل غیر ثابت رخ داد.

در سال‌های اخیر، با افزایش چالش در زمینه اشتغال، اقدامات گوناگونی برای رویارویی با روند روبه‌رشد بیکاری انجام گرفته است. تا پایان سال ۲۰۰۳، نرخ ثبت شده بیکاری در مناطق شهری ۴/۳ درصد (۸ میلیون تن) بوده است. بر پایه بررسی‌های انجام شده، پس از پیوستن چین به WTO اشتغال در ۱۵ بخش از جمله صنایع سبک، صنایع شیمیایی و صنایع زیربنایی افزایش یافته و روی هم رفته می‌تواند ۸ میلیون شغل ایجاد کند. در برابر، اشتغال ۱۳ بخش از جمله صنایع خودرو، ماشین‌ها و ابزارها، فرآوری روغن‌های گیاهی با کاهش روبه‌رو خواهد شد که در میان بخش‌های گوناگون، بخش صنایع خودروسازی با بیشترین کاهش اشتغال و صنعت پوشاک و پارچه‌بافی با بیشترین افزایش اشتغال در پرتو آزادسازی روبه‌رو هستند.

## ۴- سیاست‌های چین در زمینه بازار کار

دولت چین از راه توسعه اقتصادی، تعدیل ساختار اقتصادی، عمق بخشیدن به اصلاحات، ایجاد هماهنگی میان مناطق شهری و روستایی در زمینه توسعه اقتصادی و بهبود بخشیدن به نظام تأمین اجتماعی، پیوسته اشتغال را افزایش می‌دهد. در این راستا، اقداماتی به شرح زیر پی‌گیری شده و بیشترین تلاش برای ایجاد فرصت‌های شغلی انجام گرفته است.

### ۴-۱- توسعه اقتصادی، تجدید ساختار و تلاش برای ایجاد مشاغل تازه

ایجاد مشاغل در پرتو توسعه اقتصادی: دولت چین همواره گسترش اشتغال را گامی استراتژیک در راه توسعه اقتصادی و اجتماعی در سطح ملی در نظر گرفته و کنترل نرخ بیکاری و ایجاد مشاغل تازه را یکی از مهمترین اهداف سیاست‌های کلان کنترلی و تعدیلی خود برای اجرا در برنامه ملی

توسعه اقتصادی و اجتماعی به‌شمار آورده است. دولت از راه اجرای سیاست گسترش تقاضای داخلی به اجرای یک سیاست مالی فعال و یک سیاست پولی محتاطانه با هدف استمرار رشد پرشتاب اقتصاد ملی ادامه می‌دهد. دولت همچنین سخت به تجدید ساختار اقتصادی پرداخته و در راه تأمین نیروی محرز که لازم برای کارآفرینی از راه رشد اقتصادی تلاش می‌کند.

توسعه بخش خدمات با هدف افزایش اشتغال: دولت چین همواره توسعه بخش خدمات را مهمترین راه برای ایجاد مشاغل تازه دانسته و توسعه شرکت‌های خدماتی، رستورانها، خدمات بازرگانی، و تدارکات، و فعالیتهای گردشگری با هدف افزایش کار برای شهروندان در این گونه زمینه‌ها را تشویق کرده است. در سال ۲۰۰۲، دولت چین به تدوین سیاستهای تشویقی برای ایجاد مشاغل تازه از راه توسعه چشمگیر این بخش، گسترش کانالهای توسعه در صنایع خدمات سنتی، و توسعه گردشگری، با تأکید بر ایجاد مشاغل خدماتی عمومی با هدف کمک به استخدام دوباره کارگران اخراجی و دیگر گروههای آسیب‌پذیر اقدام کرد.

تشویق برپایی بنگاههای اقتصادی غیردولتی به منظور کارآفرینی: دولت چین به بهره‌گیری از امتیاز این کشور در برخورداری از نیروی کار فراوان اهمیت می‌دهد و فعالانه به توسعه صنایع و بنگاههای دارای مزایای نسبی و کالاهای درخور بازاریابی، بویژه در بخش خصوصی و بنگاههای کوچک و متوسط که نیاز به شمار زیادی کارگر دارند می‌پردازد. مشاغل ایجاد شده از این راه ۸۰ درصد کل مشاغل تازه در مناطق شهری را تشکیل می‌دهد. در اوت ۲۰۰۲، دولت چین قانون ترویج بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط را تصویب کرد.

ایجاد گونه‌های انعطاف‌پذیر اشتغال: دولت چین شهروندان را به یافتن شغل از راههای گوناگون تشویق می‌کند. دولت سیاستهایی در زمینه استخدام پاره‌وقت کارگران و برقراری بیمه

● خدمات نقطه قوت چین برای ایجاد اشتغال است زیرا برخلاف کشورهای پیشرفته، سهم این بخش در چین بسیار اندک (کمتر از ۳۰ درصد) است و از این رو ظرفیت چشمگیری برای توسعه و ایجاد اشتغال دارد.

پزشکی برای کارگران موقت تدوین کرده و نهادهایی در زمینه روابط کاری، پاداش، و بیمه اجتماعی با هدف تضمین حقوق و برآوردن خواسته‌های مشروع افراد در رابطه با اشتغال انعطاف پذیر برپا کرده است.

#### ۴-۲- بهبود وضع اشتغال دولتی، تقویت و توسعه بازار کار

ساخت مکانیزم اشتغال برپایه نیازهای بازار دولت چین فعلاً نه به تقویت و گسترش بازار کار پرداخته است. وضع بنگاههای اقتصادی و چگونگی تضمین حقوق کارگران آرام آرام تثبیت گردیده و در همین حال، دولت به پیشبرد هماهنگ اصلاحات در زمینه نظام تأمین اجتماعی و مسکن روی آورده است. هم‌اکنون فضای بهتری برای توسعه بازار کار پدید آمده و مکانیزم بازار نقش اصلی خود در تخصیص منابع کار به نمایش گذاشته است.

#### توسعه اشتغال دولتی

از اواخر دهه ۱۹۹۰، دولت چین با جدیت برای توسعه اشتغال دولتی تلاش کرده است. امروزه در همه شهرهای بزرگ و متوسط و برخی شهرهای کوچک، دفترهای ویژه‌ای برای ارائه خدمات فراگیر در سطح نواحی و شهرها تشکیل شده است. مراکز اشتغال و تأمین اجتماعی در سطح محلی در بخشها و شهرها برپا شده که سبب گسترش شبکه کاریابی در سطح عمومی گردیده است. تا پایان سال ۲۰۰۳، ۲۶۰۰۰ بنگاه کاریابی در سراسر کشور وجود داشته که ۱۸۰۰۰ واحد به اشتغال دولتی می‌پرداخته‌اند و از سوی سازمانهای دولتی در سطوح گوناگون برپا شده بوده‌اند. این بنگاهها هر سال به کمابیش ۲۰ میلیون تن خدمت‌رسانی می‌کنند.

#### بهبود وضع بیمه بیکاری

در اوایل دهه ۱۹۸۰، دولت چین دست به ایجاد نظام بیمه بیکاری به منظور پرداخت حقوق بیکاری و یارانه‌های پزشکی به بیکاران، اداره امور مربوط به بیکاران و ارائه خدمات به آنان و... در جهت ترویج

استخدام و استخدام دوباره افراد زد. در ژانویه ۱۹۹۹، دولت چین «مقررات بیمه بیکاری» را با هدف بهبود وضع نظام بیمه بیکاری به تصویب رساند. تا پایان سال ۲۰۰۳، بیش از یکصد میلیون کارگر در سراسر کشور زیر پوشش بیمه بیکاری بوده‌اند و ۴/۱۵ میلیون نفر در پایان سال حقوق بیکاری دریافت می‌کرده‌اند.

#### آسان‌سازی استخدام دوباره بیکاران و کارگران اخراجی

برای زمانی دراز، عرضه نیروی کار در چین بیش از تقاضای آن بود. با تجدید ساختار اقتصادی در روندی پیوسته، بسیاری از کارگران در صنایع سنتی بیکار شدند. از ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۳، بر سرهم ۲۸/۱۸ میلیون کارگر کار خود را در بنگاههای دولتی از دست دادند. دولت چین در همه بنگاههای دولتی که کارکنان خود را اخراج کرده بودند مراکزی برای آسان‌سازی استخدام دوباره برپا کرد. وظیفه این مراکز، پرداخت حقوق بیکاری به کارگران بیکار شده، پرداخت حق بیمه و بازنشستگی به شرکتهای بیمه، و دادن رهنمودهای حرفه‌ای، اطلاعات شفلی و برگزاری دوره کارآموزی رایگان شش ماهه بود.

#### اجرای سیاستهای تشویقی مانند در نظر گرفتن بخشودگیهای مالیاتی و دادن وامهای کوچک

برپایه این سیاستها، کارگران اخراجی که خود کاری به دست آورند برای سه سال از پرداخت برخی مالیاتها معافند و می‌توانند وامهای کوچک دریافت کنند. دولت صندوقهایی تضمینی تشکیل داده و بهره این وامها را پرداخت می‌کند.

#### در نظر گرفتن یارانه برای پرداخت حق بیمه و اجرای سیاستهای بخشودگی مالیاتی

به بنگاههای خدماتی که کارگران اخراجی از بنگاههای دولتی را به کار گیرند یارانه‌هایی در زمینه پرداخت حق بیمه بیکاری و بازنشستگی تعلق می‌گیرد. به منظور تشویق بنگاههای اقتصادی به

● آثار مثبت آزادسازی بیشتر در درازمدت آشکار می‌شود که سبب تخصیص دوباره و کسار اتر منابع می‌گردد و در کنار افزایش کمی اشتغال، وضع کیفی آن هم بهبود خواهد یافت. گفتنی است که بهره‌گیری مطلوب از آثار مثبت آزادسازی اقتصادی در درازمدت در زمینه اشتغال، در گرو اجرای اصلاحات مناسب است تا امکانات لازم برای بهره‌جستن از فرصت‌های آزادسازی مانند دسترسی بیشتر به بازارهای جهانی، جذب سرمایه‌های خارجی و صادرات بیشتر فراهم آید.

استخدام شمار بیشتری از بیکاران، اگر شمار بیکارانی که از سوی بنگاههای خدماتی، بازرگانی و بنگاههای تولیدی کوچک استخدام مجدد می شوند در هر سال بیش از ۳۰ درصد کل کارکنان آنها باشد، این بنگاهها برای سه سال از برخی بخشودگی‌ها یا تخفیفهای مالیاتی بهره‌مند خواهند شد.

برنامه کمک به شهروندان آسیب پذیر در زمینه کاریابی مجدد

بیکاران و کارگران اخراجی با سن بیش از ۵۰ سال (مردان) و ۴۰ سال (زنان) که کارایی داشته اما از یافتن کار ناتوان باشند، برای یافتن شغل، از خدمات گوناگون بهره‌مند می شوند. اولویت برنامه‌ها در این زمینه، کمک به شهروندان سالخورده‌تر برای گماشته شدن به کارهای عمومی سازمان یافته از سوی دولت است. دستگاههایی که کارهای عمومی خود را به شهروندان پیر و ناتوان از یافتن کار و بیکار شده از بنگاههای دولتی واگذار کنند، از یارانه‌هایی در زمینه بیمه اجتماعی و شغلی برخوردار می شوند.

تشویق بنگاههای اقتصادی متوسط و بزرگ دولتی به استخدام مجدد کارگران اخراجی خود بنگاههای اقتصادی متوسط و بزرگ دولتی تشویق می شوند تا از راه تجدید ساختار و تفکیک بخشهای اصلی و فرعی خود، برای کارگران اخراجی کار آفرینی کنند. بنگاههای اقتصادی دوباره سازماندهی شده و بنگاههای تازه که درصد معینی از کارهای خود را به کارگران اخراجی واگذار کنند برای سه سال از پرداخت مالیات بر درآمد معاف خواهند بود.

افزایش خدمت‌رسانی به بیکاران و کارگران اخراجی

بنگاههای دست‌اندر کار اشتغال دولتی، خدمات فراگیری در زمینه اشتغال ارائه می کنند. این خدمات از نام‌نویسی برای کسریابی، راهنمایی حرفه‌ای و ارجاع کار گرفته تا برگزاری دوره‌های کارآموزی و اجرای برنامه‌های بیمه اجتماعی به گونه رایگان انجام می شود. یک شبکه اطلاعاتی

پیشرفته برای دادن اطلاعات دقیق شغلی به بیکاران راه‌اندازی شده است. برای بیکاران و کارگران اخراجی که خود به کاری بپردازند، در مناطقی که شرایط مناسب باشد، تسهیلاتی در زمینه ثبت کسب و کار، مالیات، و بیمه اجتماعی در نظر گرفته می شود. برنامه‌های آموزشی در سطوح گوناگون با هدف بهبود کارایی و استخدام مجدد افراد به اجرا در می آید. به کسانی که در پی خوداشتغالی باشند از راه مشاوره برای راه‌اندازی کسب و کار و حمایت‌های بعدی کمک می شود.

۳-۴- بهبود نظام تأمین اجتماعی و حفظ روابط پایدار کاری

سیستم حمایتی سه بخشی

از سال ۱۹۹۸، دولت چین یک سیستم حمایتی سه بخشی شامل پرداخت حقوق بیکاری به کارگران اخراج شده از بنگاههای دولتی، پرداخت بیمه بیکاری و پرداخت کمک هزینه زندگی به ساکنان مناطق شهری به راه انداخته است. مراکز اشتغال مجدد در همه بنگاههای دولتی که کارگران اخراجی داشته‌اند تشکیل شده و این کارگران می‌توانند برای حداکثر سه سال حقوق بیکاری دریافت کنند. پس از سه سال، کارگران اخراجی از زیر پوشش خدمات این مراکز بیرون می‌روند و چنانچه هنوز بیکار باشند، می‌توانند مانند دیگر بیکاران برای دو سال حقوق بیکاری بگیرند. اگر درآمد یک خانوار شهری از حداقلی که در نظر گرفته شده است پایین تر باشد، این خانوار می‌تواند در صورت برخورداری از دیگر شرایط لازم، از حداقل کمک هزینه زندگی ویژه شهرنشینان بهره‌جوید. این برنامه سه بخشی، حقوق بیکاری، تأمین اجتماعی و استخدام مجدد کارگران اخراجی را با یکدیگر هماهنگ می‌سازد.

بهبود خدمات تأمین اجتماعی

دولت چین دست به طیفی از کارها با هدف برپایی یک نظام تأمین اجتماعی مستقل از بنگاههای اقتصادی، دارای کانالهای چندگانه تأمین مالی،

### ● امتیاز چین در زمینه

نیروی کار ارزان در سالهای

اخیر سبب شده تا گذشته از

جذب سرمایه‌های

چشمگیر خارجی، شمار

زیادی از کارگران بومی از

سوی بنگاههای چندملیتی

به کار گرفته شوند. در

سالهای اخیر، مؤسسات

کوچک، موتور توسعه چین

شناخته شده‌اند. در حال

حاضر سهم مؤسسات

کوچک و متوسط در اقتصاد

چین ۹۸ درصد است و با

وجود سهم ۵۰ درصدی

سرمایه خود توانسته‌اند

بیش از ۷۵ درصد کل اشتغال

را به خود اختصاص دهند.

سر هم ۱/۹۱ میلیون دانش‌آموز را آموزش می‌داده‌اند. همچنین ۳۴۵۶ مرکز آموزشی و ۱۷۳۵۰ مؤسسه آموزشی وابسته به انجمن‌های شهر با زیرپوشش داشتن ۱۰/۷۱ میلیون نفر در سال فعالیت می‌کرده‌اند.

#### گسترش آموزش پیش از کار

در چین یک سیستم آماده‌سازی نیروی کار در سراسر کشور فعال است و این شبکه آموزشی که مناطق شهری و روستایی را زیر پوشش دارد روبه‌گسترش است. این سیستم به تازه‌واردان به فضاهای شهری آموزش پیش از کار می‌دهد. این تازه‌واردان که بیشتر در پی فعالیت در بخشهای غیر کشاورزی هستند آرام آرام زیر پوشش این برنامه‌ها قرار می‌گیرند. در سال ۲۰۰۳، ۱/۲۶ میلیون تن از دانش‌آموختگان دبیرستانی که نتوانسته بودند به دانشگاه راه یابند در این دوره‌های آموزش پیش از کار نام‌نویسی کردند.

#### آموزش افراد شاغل

از سال ۲۰۰۲، دولت چین به اجرای برنامه گسترش آموزش حرفه‌ای و بالا بردن کارایی افراد پیش از استخدام و همچنین برنامه آموزش کارکنان ماهر رو آورده است. همچنین برنامه‌ای با هدف آموزش ۵۰۰/۰۰۰ کارگر فنی تازه در سه سال اجرا کرده است. هدف این برنامه افزایش مهارت شاغلان و آماده‌سازی بیکاران برای استخدام و همخوان کردن آنان با شرایط تازه کاری است. تأکید این برنامه‌ها بر آموزش تکنولوژیهای تازه و پرورش کارشناسان دارای مهارتهای مورد نیاز بازار و بنگاههای اقتصادی است.

#### گسترش آموزش برای استخدام مجدد

آموزش افراد بیکار و کارگران اخراجی با هدف استخدام مجدد، یکی از سیاستهای پایدار دولت چین است. از ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۰، دولت به سازماندهی و اجرای طرح آموزش برای استخدام مجدد ۱۰ میلیون نفر در یک دوره سه ساله اقدام کرد. برپایه این برنامه ۱۳ میلیون کارگر اخراجی آموزش دیدند که ۶۵ درصد آنان توانستند کاری

تنظیم و یکدست کردن سیاستها و ارائه خدمات اجتماعی زده است. از سال ۱۹۹۸، سیستمی ارتباطی میان برنامه‌های بیمه اجتماعی برای کارگران اخراجی و بیکاران برقرار شده که استخدام مجدد آنان را تسهیل می‌کند. به هنگام اخراج یک کارگر پرداخت‌های گذشته وی برای حق بیمه اجتماعی و بیمه شخصی دست نخورده می‌ماند؛ بدین معنا که پس از یافتن کار تازه و از سر گرفته شدن پرداخت‌ها، پرداختهای پیشین وی محاسبه خواهد شد. برای بیکاران و افراد اخراجی دارای کارهای پاره‌وقت، موقت یا غیر ثابت، یک برنامه بیمه اجتماعی که با نیازهای آنان در زمینه اشتغال هماهنگ باشد تدوین شده است.

#### ۴-۴- ظرفیت‌سازی منابع انسانی و بالا بردن توانایی افراد شاغل

دولت چین برای گسترش برنامه‌های گوناگون آموزشی، اجرای سیستمی که به تحصیلات دانشگاهی و توانایی‌های حرفه‌ای به‌گونه یکسان ارزش دهد، افزایش کارایی افراد شاغل در زمینه‌های گوناگون، تشویق کارآفرینی و کمک به افراد در کنار آمدن با تغییرات شغلی، اقدامات گوناگونی انجام داده است.

#### دگرگون کردن نظام آموزش حرفه‌ای

آموزش حرفه‌ای در چین دربرگیرنده آموزش پیش از کار، آموزش برای تغییر شغل، کارآموزی و آموزش به‌هنگام کار و آموزش حرفه‌ای برای کارگران فنی است. دولت بر آن است که باراه‌اندازی مراکز آموزش حرفه‌ای مانند دانشگاههای فنی، مدارس فنی، مدارس تربیت کارگر ماهر، مراکز کارآموزی، مؤسسات آموزشی حرفه‌ای سازمان یافته از سوی بخش غیردولتی و مراکز آموزش کارگران در بنگاههای اقتصادی یک نظام چندبخشی آموزشی و کارآموزی برپا کند و آموزش تازه‌واردان به محیط شهری، بیکاران و کارگران اخراجی و کارگران مهاجر از روستا را گسترش دهد. تا پایان سال ۲۰۰۳، شمار مراکز تربیت کارگران ماهر در سراسر کشور به بیش از ۳/۱۶۷ می‌رسیده که بر

● دولت چین از راه توسعه اقتصادی، تعدیل ساختار اقتصادی، عمق بخشیدن به اصلاحات، ایجاد هماهنگی میان مناطق شهری و روستایی در زمینه توسعه اقتصادی و بهبود بخشیدن به نظام تأمین اجتماعی، پیوسته اشتغال را افزایش می‌دهد.

تعدیل ساختار اقتصادی و کشاورزی در روستاها دولت چین، گسترش بنگاههای اقتصادی در روستاها و شهرهای کوچک را ابزاری مهم برای ایجاد شغل برای نیروی کار مازاد روستاها می‌داند. برای بیش از ۲۰ سال، از ابزارهایی مانند نوآوری در سیستمها، تغییرات تکنولوژیک، بهینه‌سازی مراحل اجرایی، و افزایش رقابت میان بنگاههای اقتصادی در روستاها و شهرهای کوچک بهره گرفته شده است. در حال حاضر، این گونه بنگاهها ابعاد اقتصادی چشمگیری یافته و به عاملی مهم در تولید ثروت در مناطق روستایی و افزایش درآمد کشاورزان و همچنین به صورت منبع اصلی ایجاد شغل برای نیروی کاری مازاد در روستاها درآمده‌اند. در سال ۲۰۰۲، این بنگاهها در سراسر کشور ارزش افزوده‌ای معادل ۳/۱۸ تریلیون یین برابر با ۳۱ درصد GDP و ۶۵ درصد درآمد مناطق روستایی تولید کردند.

هدایت اصولی مهاجرت نیروی کار روستایی با هدف اشتغال

در سال ۲۰۰۳، شمار کارگران مهاجر از مناطق روستایی از ۹۸ میلیون فراتر رفت و به بیش از ۶ برابر این رقم در سال ۱۹۹۰ یعنی ۱۵ میلیون رسید. از دهه ۱۹۹۰، شمار کشاورزان مهاجر هر سال ۵ میلیون افزایش داشته و مهاجرت به مهمترین گونه انتقال نیروی کار روستایی تبدیل شده است. از دهه ۱۹۹۰، دولت چین با هدف دادن خدمات شایسته به کارگران مهاجر روستایی، اصل «رفتار برابر، هدایت اصولی، و دادن خدمات مطلوب» را مورد توجه قرار داده و با به کارگیری کامل امکانات دولتی در زمینه اطلاع‌رسانی و خدمات به اجرای این برنامه‌ها اقدام کرده است. به منظور دستیابی مهاجران روستایی به مشاغل مناسب و مورد نیاز بازار کار، دولت همچنین به افزایش مراکز استخدامی و گسترش شبکه‌های اطلاع‌رسانی در این زمینه دست زده است. همزمان، دولت به آموزش حرفه‌ای روستاییان مهاجر از راه تدوین

تازه بیابند. با توجه به نقاط ضعف و قوت این پروژه، دولت بار دیگر دست به سازماندهی و اجرای پروژه مشابهی برای آموزش ۱۰ میلیون نفر در سه سال دیگر زد. از سال ۱۹۹۸، برنامه‌های آموزش کارآفرینی در ۳۰ شهر اجرا شده است. در سال ۲۰۰۳، نزدیک به ۸۰۰/۰۰۰ نفر در کشور در این دوره‌ها شرکت کردند که نزدیک به ۱۴۰/۰۰۰ تن از آنان موفق به راه‌اندازی کسب و کار برای خود و در نتیجه خوداشتغالی شدند.

اجرای فراگیر نظام گواهی مهارتها

در سال ۱۹۹۴، دولت چین چارچوب قانونی و شیوه عملکرد نظام گواهی مهارتها را تدوین کرد و در سال ۱۹۹۹ از بنگاههای اقتصادی خواست تا گذشته از مدارك علمی و دانشگاهی توانایی‌های حرفه‌ای افراد را نیز معتبر شمارند. در سال ۲۰۰۰، چارچوب قانونی کاملی در این زمینه تدوین شد. امروزه این کشور دارای يك نظام گواهی مهارتهاست که همه سطوح مهارتی را در بر می‌گیرد و در واقع بخشی بنیادین از نظام یادگیری مادام‌العمر شناخته می‌شود. هم‌اکنون بیش از ۸۰۰۰۰۰ آژانس ارزیابی مهارتهای حرفه‌ای در سراسر کشور فعال است و تاکنون بیش از ۴۵ میلیون گواهی مهارت حرفه‌ای در چین صادر شده است.

۴-۵- افزایش اشتغال نیروی کار روستایی

دولت چین به اشتغال در مناطق روستایی بسیار اهمیت می‌دهد، بر توسعه هماهنگ شهرهای کوچک و بزرگ تأکید دارد و به توسعه شهری بر پایه الگوی چینی، توسعه اقتصادی و اجتماعی هماهنگ مناطق شهری و روستایی، تعدیل ساختار اقتصادی و کشاورزی در روستاها، گسترش مشاغل در مناطق روستایی، اقدامات گوناگون با هدف تسهیل انتقال نیروی کار مازاد در مناطق روستایی به بخشهای غیر کشاورزی، و از میان برداشتن موانع نهادی و سیاست‌گذاری بر سر راه توسعه شهری با هدف هدایت نیروی کار روستایی در چارچوب مهاجرت منطقی و اصولی

● آموزش حرفه‌ای در چین  
در برگیرنده آموزش پیش از کار، آموزش برای تغییر شغل، کارآموزی و آموزش به هنگام کار و آموزش حرفه‌ای برای کارگران فنی است. دولت بر آن است که با راه‌اندازی مراکز آموزش حرفه‌ای مانند دانشگاههای فنی، مدارس فنی، مدارس تربیت کارگر ماهر، مراکز کارآموزی، مؤسسات آموزشی حرفه‌ای سازمان یافته از سوی بخش غیردولتی و مراکز آموزش کارگران در بنگاههای اقتصادی يك نظام چند بخشی آموزشی و کارآموزی برپا کند و آموزش تازه‌واردان به محیط شهری، بیکاران و کارگران اخراجی و کارگران مهاجر از روستا را گسترش دهد.



برنامه ملی آموزش شاغلان روستایی در سالهای ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۰ پرداخته است. هدف این برنامه آموزش ۶۰ میلیون روستایی است که پیش بینی می شود در ۷ سال آینده به شهرها مهاجرت کنند. برای پاسخگویی به نیازهای توسعه اقتصادی و اجتماعی در سطح ملی، دولت چین به ایجاد شرایط کاری مناسب برای کشاورزانی که با هدف کار به شهر می آیند همت گماشته است.

پاسداری از حقوق مشروع کارگران مهاجر روستایی

دولت چین برای اصلاح قراردادهای کاری میان کارفرمایان و کارگران تلاش می کند به گونه ای که منافع کارگران روستایی حفظ شود. بر پایه قانون، در این قراردادها، کارفرما باید حقوق و وظایف خود و کارگران را به روشنی ذکر کند. فعالیتهای دولت در این زمینه عبارت است از ساماندهی بازار کار، نظارت بر کارکرد کارگزارهای واسط میان کارفرمایان و کارگران، نظارت بر شرایط کاری و دستمزد، نظارت با هدف پاسداری از حقوق و منافع کارگران مهاجر روستایی و برخورد قانونی با کارگزاریهایی که کارگران مهاجر روستایی را قربانی می کنند و به آنان اطلاعات گمراه کننده می دهند. در مراکز اصلی مهاجرپذیر مانند پکن، فوجیان و گونگ دانگ، برنامه های تأمین اجتماعی برای پوشش کارگران مهاجر گسترش یافته، سیاستها و مقررات مربوط تدوین گردیده، و از بیمه های بازنشستگی و بیماری آنان پشتیبانی می شود.

گسترش زمینه اشتغال برای کارگران روستایی از سال ۱۹۹۱، دولت چین به اجرای پروژه های گوناگون پایلوت در مناطق مشخص برای گسترش زمینه اشتغال برای نیروی کار روستایی با هدف کشف ابزارهای سودبخش، الگوهای عملی و سیاستهای مؤثر برای اشتغال روستاییان در شرایط متفاوت طبیعی، اقتصادی و اجتماعی مبادرت ورزیده است. اقدامات دولت در این زمینه عبارت است از راه اندازی سیستمهای خدمات اجتماعی در زمینه الگوهای اشتغال و

بررسی سیاستها، قوانین و رویکردهای کلان کنترل و هماهنگی اشتغال در مناطق شهری و روستایی؛ هدف همه این اقدامات گسترش زمینه اشتغال برای نیروی کار روستایی است. امروزه، پروژه های آزمایشی از جمله برای ایجاد هماهنگی اشتغال میان مناطق شهری و روستایی، بازگشت به مناطق روستایی برای کار آفرینی، آموزش نیروی کار روستایی، و ایجاد زمینه اشتغال از راه توسعه استانهای باختری چین در ۹۸ شهر و شهرستان در دست اجرا است.

## ۴-۶ آسان سازی اشتغال زنان، جوانان و معلولان

دولت چین همواره اشتغال زنان، جوانان و افراد معلول را مورد توجه قرار داده است. برابری در زمینه شغلی میان زنان و مردان در قانون مورد توجه قرار گرفته است. در مورد اشتغال معلولان نیز سیاستهای تشویقی وجود دارد.

تضمین حقوق برابر زنان در زمینه اشتغال

با رشد پرشتاب اقتصادی و توسعه صنایع و بخشهای درخور اشتغال زنان، شمار زنان شاغل در چین رو به افزایش است. شمار زنان شاغل در مناطق روستایی و شهری کشور از ۲۹۱ میلیون در سال ۱۹۹۰ به ۳۳۷ میلیون در سال ۲۰۰۲ افزایش یافت. در حال حاضر، شمار زنان شاغل در مناطق شهری به ۴۱/۵۶ میلیون می رسد که برابر با ۳۸ درصد شمار کل نیروی کار شهری است. در دوره اصلاحات و ساختاردهی مجدد اقتصادی از سوی دولت، بسیاری از زنان شاغل بیکار شدند. به منظور پشتیبانی از اشتغال مجدد زنان، بویژه زنان سالخورده و کارگران اخراجی، دولت به توسعه صنایع درخور اشتغال زنان پرداخته، شکلهای انعطاف پذیرتر اشتغال پدید آورده، و به نیازهای ویژه زنان در این زمینه توجه کرده است. کارگزاریهایی دولتی به زنان بیکار و اخراجی نظر مشورتی و اطلاعات شغلی رایگان می دهند و به آموزش حرفه ای آنان می پردازند. از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۳، از ۱۲/۳۶ میلیون کارگر

● در چین يك سیستم آماده سازی نیروی کار در سراسر کشور فعال است و این شبکه آموزشی که مناطق شهری و روستایی را زیر پوشش دارد رو به گسترش است. این سیستم به تازه واردان به فضاهای شهری آموزش پیش از کار می دهد. این تازه واردان که بیشتر در پی فعالیت در بخشهای غیر کشاورزی هستند آرام آرام زیر پوشش این برنامه ها قرار می گیرند. در سال ۲۰۰۳، ۱/۲۶ میلیون تن از دانش آموختگان دبیرستانی که نتوانسته بودند به دانشگاه راه یابند در این دوره های آموزش پیش از کار نام نویسی کردند.

## کمک به معلولان در یافتن کار

در حال حاضر، ۶۰ میلیون نفر در چین (۵ درصد جمعیت کشور) به گونه‌ای از معلولیت رنج می‌برند که ۲۴ میلیون تن از آنان در سن کار هستند و توانایی کار کردن دارند. دولت چین از راه اشتغال متمرکز و پراکنده، سیاستهای تشویقی و اقدامات حمایتی از راههای گوناگون به آسان‌سازی استخدام این گروه پرداخته است. اشتغال متمرکز برای معلولان به این معناست که آنان در مراکز زیر پوشش تأمین اجتماعی به کار مشغول شوند. دولت با اجرای سیاستهای تشویقی و در نظر گرفتن بخشودگیهای مالیاتی این مراکز را به ایجاد مشاغل بیشتر برای این گونه افراد تشویق می‌کند. اشتغال پراکنده معلولان نیز به این معناست که بنگاههای اقتصادی سهمیه‌ای مشخص از مشاغل خود را در اختیار آنان قرار دهند. کارفرمایانی که از این کار سر باز زنند، وظیفه دارند به صندوق اشتغال معلولان کمک مالی کنند. گذشته از آن، دولت از سیاستهای تشویقی و اقدامات حمایتی گوناگون به منظور تشویق معلولان برای خوداشتغالی بهره می‌گیرد. از سوی دیگر، دولت و سازمانهای مدنی به معلولان خدماتی در زمینه اشتغال از جمله راهنمایی شغلی و آموزش رایگان می‌دهند. تا پایان سال ۲۰۰۳، در سراسر چین، در مناطق شهری ۴/۰۳ میلیون تن از معلولان دارای شغل بوده‌اند: ۱/۹۰ میلیون در مشاغل متمرکز و ۱/۲۳ میلیون در مشاغل پراکنده و ۱/۷۰۴ میلیون خوداشتغال. در مناطق روستایی نیز ۱۶/۸۵ میلیون تن از معلولان شاغل بوده‌اند. نرخ اشتغال معلولان در آن سال ۸۳/۹ درصد بوده است.

## ۷-۴- قانونمند کردن و گسترش دامنه اشتغال خارج از کشور

## قانونمند کردن اشتغال خارج از کشور

در ۱۴ مه ۲۰۰۲، وزارت کار و تأمین اجتماعی، وزارت امنیت عمومی و سازمان صنعت و بازرگانی چین در اقدامی هماهنگ «مقررات اجرایی آژانسهای کاریابی پرومترزی» را منتشر

زن اخراج شده، ۹/۷۲ میلیون تن توانستند کار تازه بیابند. دولت چین از راه برقراری نظام بیمه مادران (که حق بیمه آن از سوی کارفرمایان پرداخت می‌شود) فضای مناسبی برای اشتغال زنان فراهم کرده است.

## پشتیبانی از اشتغال جوانان

در چین هر سال دهها میلیون جوان وارد بازار کار می‌شوند. در سالهای اخیر، اشتغال جوانان به چالشی بزرگ تبدیل شده است. نزدیک به ۷۰ درصد بیکاران در مناطق شهری کمتر از ۳۵ سال دارند. برای رویارویی با این مشکل، دولت چین سیستمی به اجرا گذاشته که بر پایه آن همه دانش‌آموختگان دبیرستان که در دانشگاه پذیرفته نشوند می‌توانند دوره‌های ۱ تا ۳ ساله کارآموزی بگذرانند. به منظور تسهیل اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهها نیز دولت اقداماتی در زمینه ایجاد هماهنگی مهارتها با نیاز بازار کار، آسان‌سازی ارتباط دانشجویان و کارفرمایان، تشویق دانش‌آموختگان دانشگاهها به کار در شرایط دشوار، تشویق کارفرمایان بویژه بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط به استخدام آنان، تشویق دانش‌آموختگان به خوداشتغالی یا پرداختن به کارهای غیر ثابت از راه ارائه مشوقهای مالیاتی و وامهای کارآفرینی به آنان، تشکیل شبکه اطلاع‌رسانی در زمینه اشتغال فارغ‌التحصیلان و ارائه خدمات بهتر برای راهنمایی این گروه انجام داده است. گذشته از آن، به دانشگاهها در زمینه نیازهای بازار کار اطلاعات لازم داده می‌شود تا بتوانند رشته‌های خود را با آن هماهنگ سازند. در سال ۲۰۰۳، دولت دست به اجرای برنامه آموزش مهارتهای حرفه‌ای برای دانش‌آموختگان زد تا بر توانایی آنان در کاریابی بیفزاید. در چند شهر از جمله شانگهای با بهره‌گیری از یارانه‌های دولتی و مشارکت داوطلبانه بنگاههای اقتصادی برنامه کارآموزی جوانان اجرا می‌شود که به دانش‌آموختگان این امکان را می‌دهد تا در محیط‌های واقعی کار آموخته شوند و توانایی شغلی خود را بالا ببرند.

● از سال ۲۰۰۲، دولت چین به اجرای برنامه گسترش آموزش حرفه‌ای و بالا بردن کارایی افراد پیش از استخدام و همچنین برنامه آموزش کارکنان ماهر رو آورده است. همچنین برنامه‌ای با هدف آموزش ۵۰۰/۰۰۰ کارگرفتنی تازه در سه سال اجرا کرده است.

کردند که در آن شرایط، کاری و حقوق و وظایف این گونه مراکز مشخص شده بود.

آسان سازی اشتغال برونمرزی

در این راستا، وزارت کار و تأمین اجتماعی «مرکز تبادلات بین المللی و اطلاعات» را که شامل بخش ویژه اشتغال بود برپا کرد. ادارات وزارت کار و تأمین اجتماعی در همه مناطق، دست به تشکیل دفترهای مسئول اشتغال برونمرزی و تصویب مقررات اجرایی همسو با «مقررات اجرایی کارگزارهای کارایی برونمرزی» زدند.

### ۵- نتیجه گیری

پیش بینی می شود که در دو دهه نخست سده ۲۱، جامعه چین در آستانه دورانی از پیشرفت و شکوفایی در همه زمینه ها قرار گیرد. دولت چین آگاه است که به سبب جمعیت زیاد، ساختار سنتی جمعیت، مهاجرت و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی، در بیست سال آینده، هر سال میلیونها تن به جمعیت بالای ۱۶ سال افزوده خواهد شد. بیشترین جمعیت کاری در سال ۲۰۲۰ و کمابیش ۹۴۰ میلیون تن خواهد بود. دوره پنجساله (۲۰۰۵-۲۰۱۰) با میانگین ۱۳/۶ میلیون تن در سال، شاهد پرشتاب ترین رشد جمعیت کاری در چین خواهد بود. همچنان که جمعیت کاری رو به رشد است، جمعیت نیروی مازاد کاری روستایی که نیازمند جابه جایی است ۱۵۰ میلیون و شمار افراد بیکار و اخراجی که نیازمند شغل تازه هستند به بیش از ۱۱ میلیون تن می رسد. در حالی که شکاف بزرگی میان عرضه و تقاضای نیروی کار وجود دارد، بیکاری برخاسته از ناهماهنگی میان مهارتهای موجود و مهارتهای مورد نیاز بازار کار بیش از پیش رخ می نماید.

سیاست های دولت چین بیشتر در پی تحقق اهدافی است که بر پایه آن اشتغال کامل پدید آید و بیکاری کنترل شود. در این راستا افزایش تقاضای داخلی، حفظ رشد شتابان و پایدار اقتصاد ملی، تدوین سیاستهای سازمان دهی مجدد، تأکید بر اهداف راهبردی برای کار آفرینی و گسترش

اشتغال و بازتاب آن در برنامه ملی توسعه اقتصادی- اجتماعی و سیاستهای کلان اقتصادی مانند سیاستهای مربوط به بودجه، مالیات، سرمایه گذاری، و سیاستهای پولی و مالی، مورد توجه است.

از سویی با بازنگری در ساختار صنایع و بنگاههای اقتصادی، بر توسعه بنگاههای پرمسرمایه و صنایع برخوردار از تکنولوژی پیشرفته، بهبود سطح علمی و تکنولوژیک و افزایش رقابت پذیری آنها در سطح بین المللی، و از سویی دیگر، بخشهای نیازمند نیروی کار فراوان و بهره گیری بهینه از آنها در کار آفرینی تأکید می شود. همچنین، پشتیبانی از گسترش بنگاههای اقتصادی غیر دولتی، سیاستها و برنامه های مربوط به تشویق بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط، افزایش خدمات حمایتی در زمینه سرمایه گذاری، مالیات، خدمات فنی، توسعه بازار، مشاوره و آموزش با هدف ایجاد اشتغال، عمق بخشیدن به اصلاحات در بنگاههای اقتصادی دولتی، تفکیک بنگاههای اقتصادی به بخشهای اصلی و فرعی و سازمان دهی دوباره آنها و کار آفرینی برای کارکنان اخراج شده و... دنبال می شود.

توسعه اقتصادی- اجتماعی هماهنگ مناطق شهری و روستایی از دیگر هدفهایی است که در چین پیگیری می شود. دولت در پی ایجاد هماهنگی میان مناطق شهری و روستایی و بهبود روابط موجود میان این دو است. در این زمینه، توسعه هماهنگ شهرهای کوچک، متوسط و بزرگ، پیگیری الگوی توسعه شهری بر پایه الگوی چینی، بهبود آرام آرام سطح فعالیتها، توسعه شهری، پشتیبانی از انتقال نیروی کاری مازاد روستایی به بخش غیر کشاورزی و برقراری ارتباط بهتر میان ساخت شهرهای کوچک و توسعه بنگاههای اقتصادی در شهرها و روستاها، کار آفرینی برای کشاورزان در محل زندگیشان، برداشتن فشار از مناطق شهری، رفتار برابر و عادلانه و ارائه خدمات مناسب به کارگران مهاجر روستایی، پاسداری از حقوق و منافع مشروع کارگران مهاجر، و سازماندهی مهاجرت نیروی کار

### ● دولت چین به اشتغال در

مناطق روستایی بسیار اهمیت می دهد، بر توسعه هماهنگ شهرهای کوچک و بزرگ تأکید دارد و به توسعه شهری بر پایه الگوی چینی، توسعه اقتصادی و اجتماعی هماهنگ مناطق شهری و روستایی، تعدیل ساختار اقتصادی و کشاورزی در روستاها، گسترش مشاغل در مناطق روستایی، اقدامات گوناگون باهدف تسهیل انتقال نیروی کار مازاد در مناطق روستایی به بخشهای غیر کشاورزی، و از میان برداشتن موانع نهادی و سیاست گذاری بر سر راه توسعه شهری باهدف هدایت نیروی کار روستایی در چارچوب مهاجرت منطقی و اصولی پایبند است.

● پیش بینی می شود که در دو دهه نخست سده ۲۱، جامعه چین در آستانه دورانی از پیشرفت و شکوفایی در همه زمینه ها قرار گیرد. دولت چین آگاه است که به سبب جمعیت زیاد، ساختار سنتی جمعیت، مهاجرت و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی، در بیست سال آینده، هر سال میلیون ها تن به جمعیت بالای ۱۶ سال افزوده خواهد شد. بیشترین جمعیت کاری در سال ۲۰۲۰ و کمایش ۹۴۰ میلیون تن خواهد بود. دوره پنجم ساله (۲۰۰۵-۲۰۱۰) با میانگین ۱۳/۶ میلیون تن در سال، شاهد پرشتاب ترین رشد جمعیت کاری در چین خواهد بود.

Employment Report (2001-2002), Geneva, International Labour Office.

3. International Labour Office and Ministry of Labour and Social Security PRC (2004), **Globalization and Decent Work: an Employment agenda for China**, Geneva, International Labour Office.

4. International Labour Office and Ministry of Labour and Social Security PRC (2004), **Contributions and policy Views of the Chinese Trade Unions to the Employment promotion**, Geneva, International Labour Office.

5. International Labour Office and Ministry of Labour and Social Security PRC (2004), **Role of CEC in Promotion of Employment**, Geneva, International Labour Office.

6. International Labour Office and Ministry of Labour and Social Security PRC (2004), **An Employment Agenda for China**, Geneva, International Labour Office.

7. Lu, D. "Industrial Policy and Resource Allocation: Implications on China's Participation in Globalization", **China Economic Review**, Vol 11.

8. Rawski, T. (2000), "China by the Numbers, How Reform Affected Chinese Economic Statistics", <http://www.pitt.edu/tgrawski/papers>

9. Tseng, W. and H. Zebregs, "Foreign Direct Investment in China: Some Lessons for Other Countries", **IMF Policy Discussion Paper**, PDP 2002/3

10. UNCTAD (2001), **World Investment Report 2001**, Geneva, UNCTAD

11. Wang, X. (2002), The Impact of WTO Accession on China's agricultural Sector, Asia Pacific School of Economics and Management, <http://apsem.anu.edu.au/pdf/98128-wp3.pdf>

12. Zhu, Q. (2001), "Development of Rural Enterprises (TVEs) in China and adjustment Policies in Light of WTO accession" in **OECD China's Agriculture in the International Trading System**, OECD, Paris.

روستایی مورد توجه است.

از سویی دولت در پی راهکاری در زمینه کارایی است که بر پایه آن، افراد خود نقش اصلی را بر عهده داشته باشند و بهره گیری بهینه از مکانیزم بازار در تخصیص نیروی کار امکان پذیر گردد.

تشویق افراد به خود اشتغالی، و ایجاد مشاغل تازه با اجرای برنامه های حمایت از کار آفرینی، گسترش کارگزارها در زمینه اشتغال دولتی، راهنمایی و آموزش حرفه ای، ارائه خدمات با کیفیت در زمینه اشتغال، اصلاح نظام قانونی، قانونمند کردن رفتار کارفرمایان و ساختار بازار، تضمین حقوق و برابری افراد شاغل، توسعه بازار کار و... از دیگر هدفهای دولت چین است.

در زمینه گسترش آموزشهای حرفه ای و ظرفیت سازی مناسب با نیازهای بازار کار، تلاشهای دولت چین بر موارد زیر استوار است: ترویج یادگیری مادام العمر، تربیت کارشناسان ماهر، آموزش کارگران فنی، بویژه تکنیسینهای ارشد و ناظران فنی، افزایش آمادگی در نیروی کار بویژه نیروی کار جوان و تعدیل عرضه و تقاضا در بازار، سیستم گواهی مهارتها و حمایت از ارزش دهی برابر به تحصیلات آکادمیک و توانمندیهای حرفه ای.

## پی نوشت

\* این سهم در کشورهای توسعه یافته ۶۰ تا ۸۰ درصد است

## فهرست منابع:

1. Harwit, E. "The Impact of WTO Membership in the Automobile Industry in China", **The China Quarterly**, Vol. 11.
2. Institute of Labor Studies (2002), **China**